

dergipark.org.tr/tr/pub/alinterisosbil

Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

<https://prensip.gen.tr>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

Terörizm Tarihinin İlk Terör Örgütleri: Zealotlar, Haşhaşiler ve Thuglar

The First Terrorist Organizations in the History of Terrorism: Zealots, Hashashins and Thugs

İzzet KONCAGÜL

Milli Savunma Üniversitesi, Alparslan Savunma Bilimleri ve Milli Güvenlik Enstitüsü, Güvenlik Araştırmaları Anabilim Dalı,
Ankara, Türkiye

Geliş Tarihi/Received Date: 25.04.2025

Kabul Tarihi/Accepted Date: 26.08.2025

ÖZ

1. yüzyıldaki Zealotlar'dan 11 Eylül 2001 terör saldırılarına, 2008 Mumbai eyleminden, 2011 Norveç'in Oslo saldırılarına kadar terör örgütleri birçok önemli olayın sebebi olmuştur. Bu çalışma 1. yüzyılın Zealotlar'ına, 11 ve 13. yüzyıllarda faaliyet gösteren Haşhaşiler'e ve 13 ile 19. yüzyıllarda inandıkları tanrıça Kali'ye kurban vermek amacıyla terör eylemleri gerçekleştiren Thuglar'a odaklanmaktadır. Modern terör örgütlerine kıyasla daha uzun ömürlü olan söz konusu üç terör örgütü dini motifle hareket etmesi sebebiyle modern terörizm hakkında bizlere öğrettikleri açısından oldukça önem arz etmektedir. Terör örgütleri ne kadar ilkel olurlarsa olsunlar her daim silahlara, ulaşım araçlarına ve iletişime sahip olmuşlardır. Bu bağlamda çalışmada incelenen terör örgütleri de aktif oldukları süre zarfında dönemin imkanlarından faydalanmaya çalışmış ve teröre başvurmuştur. Yapılacak olan çalışma terörizmin tarihinin ilk terör örgütleri olan Zealotlar'a, Haşhaşiler'e ve Thuglar'a odaklanmakta, söz konusu örgütlerin motivasyon kaynaklarını, bulundukları bölgeleri, eylem tiplerini, hedef kitlelerini ve politik amaçlarını inceleyerek karşılaştırma amacı gütmektedir. Böylelikle modern terörizm öncesi döneme ve tarihin ilk terör örgütleri ele alınmış ve karşılaştırılmış olacaktır. Bununla beraber dini motifli olan bu örgütlerin günümüzde ortaya çıkan terör örgütlerini anlamamıza yardımcı olacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terörizm Tarihi, Zealotlar, Haşhaşiler, Thuglar.

ABSTRACT

From the Zealots in the 1st century to the September 11, 2001 terrorist attacks, from the 2008 Mumbai attacks to the 2011 Oslo attacks in Norway, terrorist organizations have been the cause of many important events. This study focuses on the Zealots of the 1st century, the Assassins who were active in the 11th and 13th centuries, and the Thugs who carried out terrorist acts in order to sacrifice to the goddess Kali they believed in in the 13th and 19th centuries. These three terrorist organizations, which have a longer lifespan compared to modern terrorist organizations, are very important in terms of what they teach us about modern terrorism because they act with religious motives. No matter how primitive terrorist organizations are, they have always had weapons, means of transportation, and communication. In this context, the terrorist organizations examined in this study also tried to benefit from the opportunities of the period and resorted to terror during their active period. The study to be conducted focuses on the first terrorist organizations in the history of terrorism, the Zealots, the Hashashins and the Thugs, and aims to compare the motivation sources, regions, types of actions, target audiences and political goals of these organizations. In this way, the period before modern terrorism and the first terrorist organizations in history will be discussed and compared. In addition, it is evaluated that these organizations with religious motifs will help us understand the terrorist organizations that have emerged today.

Keywords: History of Terrorism, Zealots, Hashashins, Thugs.

Please cite this paper as follows/Atıf için:

Koncagül, İ. (2025). Terörizm tarihinin ilk terör örgütleri: Zealotlar, Haşhaşiler ve Thuglar. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 124-138. <https://doi.org/10.30913/alinterisosbil.1683829>

GİRİŞ

Terörizm, en basit haliyle politik amaçlı şiddet kullanımının veya tehdidinin örgütlü ve sistematik hali şeklinde tanımlanabilir. Özellikle Soğuk Savaş'ın sonlarına doğru küreselleşme ve teknolojiye yaşanan değişim ve dönüşüm, devlet dışı aktörlerin her zamankinden daha da görünür hale gelmesi ile terörizm ve terör örgütleri üzerine yapılan çalışmalar artmış ve terörizmin uluslararası ve ulusötesi bir faaliyet olarak yeni boyut kazanmasına sebebiyet vermiştir. Küreselleşme ve teknoloji ile beraber bireyler ve grupların daha önce sahip olamadıkları kapasitelere sahip oldukları görülürken, silahlar daha ucuz, yıkıcı, elde edilmesi ve gizlenmesi kolay hale gelmiştir. İletişim ve ulaşım da yaşanan gelişmeler, bireylerin ve grupların faaliyetlerini hızla koordine etmelerine olanak tanımaktadır.

Teknolojik ve politik alanda yaşanan gelişmeler terörizmin tarihi üzerine yapılan çalışmaların sınıflandırılmasında etkili olmuştur. Nitekim yazındaki bir çok çalışma¹ modern terörizmin 19. yüzyıldan itibaren başladığını savunmakta ve terör örgütleri incelemelerini söz konusu tarihten sonra ortaya çıkan örnekler üzerinden incelemektedir. Modern devletlerin ortaya çıkmasıyla başlayan terör hakkında ne kastedildiğinden tam olarak emin olunamasa da, yapılan tanım ve incelemeler terör eylemlerinin sayısında yaşanan artışa, saldırıların ölümcüllüğüne ve devlet sınırlarını aştığı gerçeğine odaklanmaktadır. Bu bağlamda modern terörizm öncesi ortaya çıkan terör örgütlerinin önemsiz olduğu ve alakasız kabul edildiği görülmektedir (Rapoport, 2013, s. 96). Bu çalışmanın amacı bu görüşün yanlış olduğunu ve modern terörizm öncesi ortaya çıkan terör örgütlerinin günümüzdeki terör örgütlerini karşılaştırmak, anlamak ve etkili terörle mücadele politikaları ortaya koyabilmek için faydalı olduğunu göstermektedir.

Terörizm uzmanları terörizmin köklerinin 1. yüzyıla ve Sicarii-Zealotlara, 11. yüzyıla ve Haşhaşiler'e, 13-19. yüzyıllarda aktif olan Thuglar'a kadar dayandığını ele almakta ve tartışmaktadır (Obakhedo & Igbinovia, 2020). Yukarıda da ifade edildiği gibi modern terörizmin kökenlerinin Fransız Devrimi ile başladığı ve o zamandan beri değişim ve dönüşüm geçirdiği belirtilmektedir. Bu süre zarfında hem yukarıdan aşağıya hem de aşağıdan yukarıya yönelik terör eylemleri gerçekleşmiş, farklı motivasyonlara sahip terör örgütleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışma bilinen terörizm vakalarının/örneklerinin 1. yüzyıldaki Zealotlar'ı, 11-13. yüzyıllardaki Haşhaşiler'i ve 13-19. yüzyıllardaki Thuglar'ı inceleyerek terörizm evrimini tartışmaktadır. Böylelikle terörizm olgusunu, tarihi boyutu ile incelemek ve terörizm anlayışımızı derinleştirmek amaçlanmaktadır. Terörizm binlerce yıldır var olmuştur ve tarihi, çeşitli terörizm türlerinin ve zaman içinde dahil olan grupların tarihidir. Tarihsel olarak bakıldığında modern terörizm öncesi terör örgütlerinin daha çok dini motifli oldukları görülmektedir. Bu durum modern terörizmde görülen örnek vakaların yeni olmadığını bir hatırlatıcısıdır. Hem geçmişte hem de yakın zamanda dini motivasyona sahip terör örgütleri, inandıkları tanrıların iradesini yerine getirdiklerini iddia etmektedir. Çalışmada incelenecek olan Zealotlar, Haşhaşiler ve Thuglar'ın dini motivasyonla hareket ettikleri görülmektedir.

¹ Rapoport 19. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan terör örgütlerini *modern*, Laqueur ise *geleneksel* olarak adlandırmaktadır. Daha detaylı bilgi için bakınız: Laqueur (1999), Laqueur (2002), Law (2015), Rapoport (2022).

Çalışma Zealotlar'ın, Haşhaşiler'in ve Thuglar'ın hangi konularda farklı ve benzer özelliklere sahip olduğu sorusuna cevap aramayı amaçlamaktadır. Söz konusu soru cevaplanmaya çalışılırken modern terörizm öncesinde ortaya çıkan Zealotlar, Haşhaşiler ve Thuglar bu bağlamda ele alınacak olup, motivasyon kaynağı, köken, terör örgütünün yaşam süresi, eylem tipleri, birincil hedefleri ve politik amaçları karşılaştırılacaktır. Böylelikle yazında gereken önemi görmediği² düşünülen söz konusu terör örgütlerinin benzer ve farklı noktaları belirlenecektir. Bununla beraber ele alınacak üç terör örgütünün de farklı dinleri istismar ederek terör eylemleri gerçekleştirmeleri oldukça dikkat çekicidir. Güney Levant bölgesinde yer alan Roma eyaleti Judaea'da birinci yüzyılın ortalarında ortaya çıkan Zealotlar³, bağımsızlıkları için terör eylemlerine başvururken, 11-13. yüzyıllar arasında faaliyet gösteren, suikastçiler veya Haşhaşiler olarak adlandırılan örgüt ise Büyük Selçuklu Devleti'ne yönelik terör eylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Yazında oldukça az ele alınan Thug'lar ise 13. ve 19. yüzyıllar arasında Hindistan'da faaliyet gösteren ve Kali adlı tanrıçalarını memnun etmek için terör eylemleri gerçekleştirmiştir.

Yapılacak olan çalışmada ilk olarak Zealotlar, Haşhaşiler ve Thug terör örgütleri ele alınacaktır. Çalışmanın devamında Zealotlar, Haşhaşiler ve Thug terör örgütleri yukarıda ifade edilen parametreler bağlamında karşılaştırılacak olup, benzer ve farklı noktaları ortaya konacaktır. Böylelikle modern terörizm öncesine ışık tutulması ve yazındaki eksikliğin kapatılması çalışılacaktır.

ZEALOTLAR(SİCARİİ)

Zealotlar 1. yüzyılda ortaya çıkan ve ismini eylemlerinde kullandıkları hançerden alan bir örgüttür. Söz konusu örgüt gündüzleri şehrin kalabalık yerlerinde gerçekleştirdikleri suikast eylemleri ile ismini duyurmuştur. Örgütün nihai amacı Roma'dan bağımsızlıklarını kazanmak ve kendi devletlerini kurmak olmuştur. Nitekim Horsley (1979), Zealotları, bağımsızlık istemeleri sebebiyle 1920-1960 yıllarında anti kolonyal dalgada ortaya çıkan terör örgütlerine benzetmektedir. Rapoport (2022) ise Zealotların 25 yıl hayatta kalmasına rağmen etkilerinin muazzam olduğunu ve Roma'ya karşı iki popüler ayaklanmaya ilham verdiklerini ifade etmektedir.

M.Ö. 63 yılında General Pompey komutasındaki Roma lejyonları Judaea'yı işgal etmiş ve bu bölgeyi Roma İmparatorluğu'nun bir parçası haline getirmiştir. Yaklaşık 50 yıl sonra ise İmparator Augustus bölgeye bir Roma valise atamıştır. Bu dönemden sonra bölgede yaşayan halk Roma'ya ağır vergiler ödemek zorunda kalmıştır. Ödenmesi beklenen vergilerin imparatorluğun para birimiyle ödendiği, söz konusu para biriminde Romalıların imparatorunun resminin bulunduğu ve bunun da Yahudiler tarafından tepkiyle karşılandığı ifade edilmektedir (R. Taylor, 2011). İşgal sonrasında bir çok Yahudi topraklarını ve inançlarını savunmak için şiddete başvurmanın meşru olduğu fikrini benimsemiştir. Ancak Kudüs'teki tapınağın baş rahibinin önderlik ettiği Yahudi yetkililer halkın şiddete başvurmasına karşı çıkmış ve Romalılarla uzlaşma politikasını savunmuştur. Bu durum Yahudi toplumunu şiddete başvurmak isteyen halk ile

² Chaliand ve Blin çalışmalarında özellikle Zealotlar'a dair bilgi eksikliğine dikkat çekmektedir. Daha detaylı bilgi için bakınız: Chaliand and Blin (2016).

³ Zealotlar eylemlerinde hançer kullandıkları için Sicarii olarak da adlandırılmaktadır. Nitekim Sicarii latince hançer taşıyan anlamına gelmektedir.

Romalıların yönetimini kabul edip işbirliğini sürdürmek isteyen Yahudi yetkililer olmak üzere ikiye bölmüştür. Yaşanan bu bölünme sınıfsal özellik göstermiş, zengiler ve yöneticiler Romalıların tarafını tutarken, yoksul köylüler silahlı mücadelenin gerekli olduğunu düşünmüşlerdir (Herbst, 2003; R. Taylor, 2011).

Zealot-Sicarii ismi örgütün kullandığı hançerden (sica) gelmektedir. Örgütün, Kudüs'ün en kalabalık bölgelerinde gün içinde düşmanlarını öldürmek için kullandıkları hançerlerini giysilerinin altına gizledikleri düşünülmektedir. Örgütün kalabalık yerlerde eylem gerçekleştirmesi, eylemi gerçekleştiren kişinin kolayca kalabalığa karışmasına ve yakalanmamasına imkan tanımıştır (Anderson & Sloan, 2009; Laqueur, 1999; Rapoport, 2022; D. Taylor & Gautron, 2015).

1. yüzyılda Kudüs'te eylemlerini gerçekleştiren Zealotlar, o dönemde yaşamış haydutlar ile karıştırılmamalıdır. Zealotlar her ne kadar bölgede yaşamış haydutlara dayansa da bir takım farklılıklarının olduğu değerlendirilmektedir (Horsley, 1986). Nitekim haydutlar da benzer yöntem kullanarak dönemin politik yetkililerini öldürmeye çalışmıştır. Zealotlardan farklı olarak haydut çeteleri yaşamlarının çoğunu kırsal bölgede geçirmişlerdir. Zealotlar ise haydutlar gibi kısa bir fenomen değil şehirlerde faaliyet gösteren, eylem yerleri olarak tapınakları seçen bir örgüttür. Zealotlar haydutlar gibi maddi kazanç peşinde koşmamış, politik gaye ile hareket etmiş ve soygun yerine suikast eylemleri ile ön plana çıkmıştır. Şehrin en kalabalık yerlerinde gündüz suikastler gerçekleştirdiklerinde, Zealotların kim olduğuna dair bölgede yaşayan insanların bir fikrinin olmadığı belirtilmektedir (Horsley, 1979).

Zealotların terörizm taktiklerinin üç yönlü olduğu değerlendirilmektedir. Savunulan bu görüşe göre Zealotlar seçici, sembolik suikastler gerçekleştiren, zengin ve güçlü insanların mallarını tahrip edip yağmalayan ve siyasi figürleri kaçıran bir terör örgütüdür (Horsley, 1979). Bu bağlamda Zealotların bazı terör örgütleri gibi ayırım gözetmeyen şiddet uygulamadığı, Romalı askerler ve sivillerden ziyade Yahudilere yönelik eylemler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Örgüt politik ve dini sembolik değer taşıyan kişileri kendisine hedef olarak belirlemiştir (D. Taylor & Gautron, 2015). Hedef kitlesi olarak ise örgütün yönetici ekibi ve halkı etkilemeye çalıştığı söylenebilir. Zealotlar, Yahudi yönetici ve seçkin ailelerin Romalılara hizmet ettiğini düşünmüş ve sistemi yok etmek amacıyla Romalılardan ziyade Yahudilere yönelik eylemler gerçekleştirmiştir. Nitekim Romalılarda Kudüs'te çok varlık göstermemiş buranın kontrolünü bölgede bulunan Yahudi elit sınıfı ile yönetmeye çalışmıştır. Bu nedenle eski sistemi yok etmenin ve ona hayat veren seçkinlerin engellenmesinin yolunun bu kişilere yönelik terör saldırıları yoluyla yerleşik rejimin kırılabilirliği gösterilmeye ve yönetici çevrelerde yoğun bir korku ortamının oluşturulmaya çalışıldığı belirtilmektedir (Horsley, 1979). Buna ek olarak Zealotlar en kutsal günlerin bile hedeflerine dokunulmazlık sağlayamayacağını göstermek için eylemlerini dini olarak özel günlerde ve kutlamalarda gerçekleştirmiştir. Böylelikle bir çok insanın eylemlerini gözlemleme fırsatı olmuş ve örgütün tanınırlığı halk arasında giderek artmıştır (Rapoport, 2022).

Zealotlar, Romalılar tarafından yakalanan ve hapse atılan elemanlarını kurtarmak için sembolik değer taşıyan kişileri kaçırmış ve elemanlarının serbest bırakılması amacıyla yönetici kesim ile pazarlık yapmaya çalışmıştır. Bu duruma örnek vermek gerekirse dönemin baş rahibi olan Ananias'ın oğlunu kaçıran Zealotlar, tutsak edilen on

örgüt üyesinin serbest bırakılması karşılığında baş rahibin oğlunu bırakacaklarını söylemişlerdir. Bu durum karşısında baş rahip Ananias, Zealotların isteğini kabul etmek zorunda kalmıştır (Horsley, 1979). Zealotlar, rehin aldıkları kişileri sadece fidye amacıyla kullanmamış, kaçırdıkları üst düzey yetkililere hayali mahkemeler ve yargıçlıklar kurarak sahte duruşmalar da düzenlemiştir (R. Taylor, 2011). Laqueur (1999) benzer şekilde Zealotlar'ın rahipleri kaçırdığı, bazılarını öldürdüğü, evlerini yaktıklarını ve Herodion arşivlerini yok ettiklerini ifade etmektedir. Borçlar nedeniyle ekonomik sıkıntılar çeken halkı yanına çekmeye çalışan Zealotlar, borç senetlerinin tutulduğu depoları da hedef almıştır (Chaliand & Blin, 2016).

1.yüzyılda Kudüs'te ortaya çıkan Zealotların neden ortaya çıktığına dair bir takım görüşler bulunmaktadır. Roma yönetimi altında bulunan Yahudilere yönelik vergiler o dönem iki katına çıkarılmıştır. Bu durum bölgede yaşayan insanları ekonomik olarak olumsuz etkilemiş ve iç huzursuzluğun artmasına sebebiyet vermiştir. Buna ek olarak Roma İmparatoru Nero, bölgede bulunan Tapınak mahzenindeki altın ve diğer hazinelere el koymuştur. Yahudiler bu durumu protesto etmeye kalkışmış ancak protesto edenlerin bir çoğu tutuklanmış ve çarpiha gerilmiştir (R. Taylor, 2011). İkinci olarak Romalılar tarafından desteklenen Yahudi seçkin kesimin despotça bir yönetim sergilediği ve geleneklerin özgürce sürdürülmesinin engellendiği belirtilmektedir. Üçüncü olarak MS 40'lı yıllardan itibaren Yahudi halkı kuraklık ve kıtlık yaşamıştır. Bu durum sadece Zealotların ortaya çıkmasını değil aynı zamanda haydutluğun bölgede yayılmasına da sebebiyet vermiştir. Bununla birlikte sadece haydutlara karşı değil köylülere karşı uygulanan olağandışı sert tedbirlerde, halkın yönetime tepkisinin artmasına sebebiyet vermiştir. Bu durum askerler tarafından acımasız eylemlerle bastırılmaya çalışılmıştır. Haydutlarla işbirliği yaptığı düşünülen birçok köylü yakalanmış ve çarpiha gerilmiştir. Son olarak yönetici seçkinlerin halktan uzaklaşması, beceriksiz ve acımasız yönetim biçimleri halkın kitlesel protestolar gerçekleştirmesine neden olmuştur. Buna ek olarak Yahudi seçkinlerinin sıradan insanların kaygılarını temsil etme konusunda çok az veya hiç eylemde bulunmaması şiddetin giderek artmasıyla sonuçlanmıştır. Yukarıda ele alınan 5 nedenden dolayı Yahudilerin çaresiz kaldığı ve Menahem ben Judah önderliğinde Zealotların terörizm yöntemini benimsediği değerlendirilmektedir (Horsley, 1979; R. Taylor, 2011). Zealotların ilk öldürdükleri kişi birinci yüzyılda yaşamış Yahudi baş rahibi ve dini lideri olan Jonathan'dır (Horsley, 1979).

Zealotlar tarafından gerçekleştirilen terör eylemleri, bölgede korku ortamı oluşturmuştur. Yönetici kesimin de Zealotları bastırmak amacıyla uyguladığı sert yöntemler şiddet sarmalı ile sonuçlanmıştır. Nitekim Zealotlar MS 66-74 yılları arasında gerçekleşen Büyük Yahudi İsyanı'nı tetiklemişlerdir. Rapoport (2022), Zealotlar'ın ilk olarak şehirlerde pasif direnişe katıldığını sonrasında ise tam ölçekli bir terör eylemi kampanyasına dönüştüğünü değerlendirmektedir. Her ne kadar isyan sürecinde Zealotların rolünün az olduğu değerlendirilse de, isyana giden yolda örgütün tetikleyici rolü de ön plana çıkmaktadır. Büyük Yahudi İsyanı sırasında örgüt haydut gruplar ile hareket etmiş, kraliyet sarayını ateşe vermiş ve borç kayıtlarını yok etmek için arşivleri yakmıştır. Zealotların isyan sırasında uyguladığı sert yöntemler zamanla halkın örgüte olan desteğinin azalmasına yol açmıştır. Halk tarafından desteğin azalması nedeniyle ve güç toplamak amacıyla örgüt isyan sırasında geri çekilmiş ve örgüt üyeleri Masada'ya kaçmıştır (Horsley, 1979).

Romalılar MS 73 yılında Masada'ya saldırmaya başlamış ve bölgeyi kuşatmıştır. Zealotlar ise Romalıların saldırısına direniş göstermemiştir. Zealotlar her ne kadar Romalılara karşı dayanmaya çalışsa da en sonunda (960 erkek, kadın ve çocuk) toplu bir şekilde intihar etmişlerdir. Hayatta kalan Zealotların ise Romalılar tarafından işkenceye uğradıkları ve öldürüldükleri belirtilmektedir (Chaliand & Blin, 2016; Horsley, 1979; Laqueur, 1999).

MS 40-50'li yıllarda Kudüs'te kötüleşen ekonomik ve politik koşulları arasında ortaya çıkan Zealotlar, Roma'dan bağımsız ayrı bir devlet kurmak amacıyla terörizm yöntemini benimsemiştir. Örgüt dönemin sembolik figürlerini hedef almış ve Roma ile işbirliği içindeki Yahudi seçkinleri suikast yöntemi ile öldürmüşlerdir. Gerçekleştirdikleri eylemler ve yarattıkları korku ile kitlesel isyanın patlak vermesini tetikleyen Zealotlar, dini olarak motive edilmiş, politik bir bilince ve stratejiye sahip bir terör örgütüdür. Örgüt, kendi kendini yenilgiye uğratmasına rağmen taviz vermemiş, şiddet kullanımından vazgeçmemiştir. Bu yönüyle Zealotlar, modern terrorist grupların standart porfilinin bir parçası haline gelen bir dizi özellik sergilemişlerdir.

HAŞHAŞİLER

11 ve 13. yüzyıllar arasında bugünkü Filistin, İran, Irak ve Suriye'de aktif ve İslamiyet'in Nizariyye koluna mensup olan Haşhaşiler, Hasan Sabbah önderliğinde uyguladıkları terörizm yöntemli ile ön plana çıkmaktadır. Batı literatüründe suikastçiler anlamına gelen *assassins* kavramı ile tanımlanan Haşhaşiler, 11 ve 13. yüzyıllar arasında politik amaçlı gerçekleştirdikleri terör yöntemleri ile dönemin önde gelen liderlerin dikkatini çekmekle kalmamış aynı zamanda uyguladıkları etkili suikastlerle de ismini duyurmuştur. Haşhaşiler 11-13. yüzyıllar arasında misyonerlik amaçlarını teşvik etme çabalarının bir parçası olarak gelişmiştir. İsmaili Fatımi devletinin Kuzey Afrika'da 909 yılında ilk ortaya çıkışından sonra örgütün misyonerlik kanadı Suriye, Filistin, Irak ve İran'da yoğun bir şekilde faaliyet göstermiştir. (Cook, 2022; Laqueur, 1999).

Haşhaşiler'in bugünün intihar saldırılarının temel ilham kaynağı olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim Lewis (1967), Haşhaşiler'in gerçekleştirdikleri suikast eylemlerin sadece dindarlık eylemi olmadığı, aynı zamanda bir ritüeli temsil ettiğini ve bu nedenle kutsal bir niteliğinin olduğunu belirtmektedir. Haşhaşiler gerçekleştirdikleri tüm cinayetlerde her zaman bir hançer kullanmışlardır. Haşhaşilerin, eylemlerini gerçekleştirdikten sonra genellikle yakalandıkları ve kaçırmaya çalışmadıkları hatta eylemden sonra sağ kalmanın utanç verici olarak ima edildiği değerlendirilmektedir (Lewis, 1967). Modern terör örgütlerinden suikast yöntemini kullananlar hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde Haşhaşilere vurgu yapıldığı görülmektedir. Bloom (2005), Haşhaşiler'de birini öldürmeye çalışırken ölmek olarak adlandırdığı kurban kültürü'nün derinden yerleştiğini, Haşhaşiler'in eğitimlerinde şehitliğe hazırlandıklarını ve fedakarlıklarının onları cennete götüreceği inancının yerleştiğini savunmaktadır. Pape (2005) ise Haşhaşiler'in bu kadar korkulan bir örgüt olarak görülmesinin nedeninin eylemi gerçekleştiren kişinin ölmeye istekli olması ve genellikle kaçmaya çalışmaktansa yaklaşan ölümlerini beklemleri olarak değerlendirmektedir. Haşhaşiler'in suikast gerçekleştirmek için eğitim aldıkları, akıllı stratejiler planladıkları, eylem sonrası kaçmak için çaba sarfetmedikleri düşünülmektedir (Pape, 2005). Pape ve Bloom'dan farklı olarak Cook (2022) ise Haşhaşiler'in intihar etmediklerini intihara meyilli olduklarını

belirtmektedir. Savunulan bu görüşe göre, Haşhaşiler'in eylem sonrası intihar ettiklerine dair kesin bir kanıt bulunamamıştır. Çoğu zaman muhafızlar ya da çevredekiler tarafından öldürülmüşlerdir.

Haşhaşiler, eylemlerini başarılı gerçekleştirebilmek için neredeyse her şeyi yapmaya aşırı bir kararlılık ve isteklilik göstermeleriyle (hedeflerinin güvenliğini kazanmak için kimliklerini uzun süre saklayarak) ve hançer/bıçaklarını kullanmalarıyla karakterize edilmiştir. Haşhaşiler eylemlerinde güvenlik sorununu yaşamamak için kılık değiştirmiş ve ani saldırılar gerçekleştirmiştir. Haşhaşiler İran ve Irak'ta 1092-1147 yılları arasında 44 önemli siyasi ve dini lidere suikast gerçekleştirmiştir. Haşhaşiler'in ilk suikasti İran'ın Saveh şehrinde bir müezzine karşı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu müezzinin İsmaili propagandasını reddettiği ve bu yüzden öldürüldüğü belirtilmektedir (Cook, 2022).

Haşhaşiler, suikastlerinin çoğunu İsmaililiğin muhalifleri olarak kabul edebileceğimiz kişilerden ziyade siyasi liderlere veya yüksek mevkilerde bulunan dini liderlere karşı gerçekleştirmiştir. Bu duruma örnek vermek gerekirse Haşhaşiler, İsmaililiğe karşı çeşitli yazıları bulunan Gazzali'ye herhangi bir saldırı veya suikast girişiminde bulunmamışlardır. Haşhaşiler, inançlarının ve mezheplerinin düşmanı olarak gördükleri Hristiyanlara ve Müslümanlara yönelik bir çok suikast eylemi düzenlemişlerdir (Carr, 2002). Haşhaşiler'in en önemli kurbanlarının vezirler olduğu değerlendirilmektedir. Diğer gerçekleştirilen suikastlerin çeşitli şehir ve kasabaların efendileri veya valilerine yönelik yapılmıştır. Cook (2022), Haşhaşiler'in suikastlerini gerçekleştirmek için iki farklı yöntemlerinin olduğunu ifade etmektedir. İlk olarak Haşhaşiler, kılık değiştirmekte (genellikle kadın kılığına girmekte), hedeflerine olabildiğince yaklaşmaya çalışmakta, cami ve sokak gibi yerler bu yöntem için tercih edilmektedir. İkinci olarak herhangi bir kılık değiştirmeye gerek kalmadan genç üyeler yüksek seviyelerdeki kişilerin güvenliğini kazanmaya çalışmakta ve doğru zaman geldiğinde eylemlerini gerçekleştirmektedir. Haşhaşiler'in suikastlerinin bir kısmı Haçlılara yönelik gerçekleştirilsede eylemlerinin çoğunu İsmaililere devlet kurma konusunda baskı yapan Sünni Müslümanlara yönelik olmuştur (Cook, 2022).

Haşhaşiler'in lideri olan Hasan Sabbah 1050 yılında dünyaya gelmiş, dindar bir hayat yaşamış, 1070 yılında Mısır'da bulunan El Ezher medresesinde eğitim görmek için İran'dan ayrılmıştır. 1079 yılında tekrar İran'a dönen Hasan Sabbah, Kuzey Pers dağlık yaylalarında bulunan Daylamitler üzerinde etkili olmuştur (Gilmer, 2015). Hasan Sabbah Alamut Kalesini ele geçirdikten sonra Nizamülmülk'ün dikkatini çekmiş ve Nizamülmülk Hasan Sabbah'ın eylemlerini engelleme çalışmıştır. Gilmer, Hasan Sabbah'ın Alamut Kalesi'ni kasıtlı olarak seçtiğini, söz konusu kalenin özellikle kış aylarında dışarıdan tamamen erişilemeyen ve vadi içinde yer alan tarlalar sayesinde kendine kendine yeten dik bir uçurumda yer aldığını ifade etmektedir. Hasan Sabbah, Büyük Selçuklu Devleti'ne karşı toplayabildiği bir kaç yüz örgüt elemanı ile mücadele edemeyeceğini anladığı için terörizm yöntemine başvurmuştur. Nitekim Nizamülmülk Hasan Sabbah'ı kanun kaçağı ilan etmiş ve başına ödül koymuştur. Hasan Sabbah ise Nizamülmülk'ü öldürmek için Tahir Arrani isminde teröristi görevlendirmiştir. Arrani, Nizamülmülk'e yönelik suikast gerçekleştirmek için gezgin kılığına girmiş, 16 Ekim 1092 tarihinde Nizamülmülk'ün kampına girmiştir. Nizamülmülk'ün dikkatsiz olduğu bir anı bekleyen Arrani hançer kullanarak Nizamülmülk'ü öldürmüş ve muhafızlar tarafından öldürülmüştür (Gilmer, 2015). Arrani'nin Nizamülmülk'ü öldürdükten sonra "Şeytanın

öldürülmesi mutluluğun başlangıcıdır” şeklinde haykırdığı ifade edilmektedir (Pape, 2005). Cook (2022), Nizamülmülk’ün sadece yüksek profilli, çok kültürlü ve entelektüel hedef olmadığını aynı zamanda Selçuklu hanedanlığının temel direği olduğunu belirtmektedir.

1100’lü yılların başında Selçuklu Devleti, Haşhaşiler’e yönelik harekete geçmiş ve Haşhaşiler’in elinde bulundurduğu kalelerin bazılarını ele geçirmiştir. 1117 ve 1118 yıllarında Selçuklular Haşhaşiler’in ünlü kalesi olan Alamut Kalesi’ne sefer düzenlemiştir. 1100’lü yıllardaki Selçuklu Devleti baskısına rağmen, Haşhaşiler Selçuklu topraklarında terör faaliyetlerine devam etmiş, özellikle Cuma namazı sırasında kadırlara suikastler gerçekleştirmiştir. O dönemki Selçuklu Devleti Sultanı olan Ahmed Sencer ise Haşhaşiler’e yarı bağımsızlık vermiştir (Gilmer, 2015).

1124 yılında Hasan Sabbah’ın hayatını kaybetmesine rağmen Haşhaşiler politik mücadelelerine terörizm yöntemi ile devam etmeye çalışmıştır. Hasan Sabbah ölmeden önce Suriye’de de benzer faaliyetler gerçekleştirmeleri için örgüt üyelerinin bir kısmını bu bölgeye göndermiştir. Haşhaşiler’in Suriye’deki yapılanmasında ön plana çıkan ve batı literatüründe dağın yaşlı adamı (The old man of the mountain) olarak adlandırılan Rashid al-Din Sinan, terörizmi bu bölgede yaymaya çalışarak amacını gerçekleştirmeye çalışmıştır (Chaliand & Blin, 2016). Eyyübiler Devleti’nin kurucusu ve ilk hükümdarı olan Selahaddin Eyyubi görev süresi boyunca Fatımi kurumuna yönelik faaliyetler gerçekleştirmiş, 1171 yılında ise Fatımi Halifeliği’ni kaldırmış, Fatımi Devleti’ni yıkarak İslam halifeliliğini Sünni Abbasi Halifeliği’ne bağlamıştır. Bu süre zarfında Sinan, Selahaddin Eyyubi’ye yönelik suikast gerçekleştirmeye çalışmış 1176 yılının mayıs ayında Eyyubi kendisine yönelik başarısız suikast girişiminde kurtulmuştur. Gilmer (2015), Selahaddin Eyyubi’nin 1176 yılında Masyaf’a doğru sefer düzenlediğini ancak en yakın iki korumasının Haşhaşiler fedaisi çıkmasından sonra seferi durdurduğunu belirtmektedir. Sinan ve Selahaddin Eyyubi’nin bir antlaşma yaptığı ve Sinan’ın ortak düşmanlara karşı Haşhaşiler’in kullanılabileceğini söylediği değerlendirilmektedir (Gilmer, 2015). Selahaddin ile müttefik olan Haşhaşiler, devam eden süreçte önemli Haçlı Seferleri komutanlarına suikastler düzenlemişlerdir. 28 Nisan 1192’de Montferratlı Kondrad’ı iki Haşhaşi fedaisi öldürmüştür. Haşhaşiler’in örgüt üyesi olan iki kişinin Montferratlı Kondrad’ı öldürmek için 6 ay yanında çalıştığını ve ziyafet verdiği bir gün Kondrad’ı yakalayıp öldürdükleri belirtilmektedir. Kondrad’ın öldürülmesinden sonra Haşhaşiler batı literatüründe assassin/suikastçi olarak ele alınmış ve yaygın bir kelime haline gelmiş hatta Dante’nin İlahi Komediya eserinde de kendilerine yer bulmuşlardır (Cook, 2022; Gilmer, 2015). Humus hükümdarı Cenah-üd Devle, Musul Selçuklu Emiri Mevdud Haşhaşiler tarafından öldürülen kişiler arasında yer almaktadır (Daftary, 1995).

1192 yılında Sinan’ın hayatını kaybetmesi ile Suriye’deki Haşhaşi yapılanması Alamut Kalesi kontrolü altına girmiştir. Nitekim ilerleyen süreçte Haşhaşiler zayıflamış ve 1210 yılında Abbasi Halifeliğine bağlılıklarını ilan etmişlerdir. Moğollar 1256 yılında Alamut Kalesi’ni kuşatmış, Haşhaşiler 1-2 hafta dayandıktan sonra teslim olmuşlardır. Moğollar, Karakorum’a doğru yola çıkan Haşhaşiler’i yolda öldürmüştür (Chaliand & Blin, 2016; Cook, 2022; Gilmer, 2015).

Haşhaşiler, modern terörizmde yer alan dini motivasyon kaynağına sahip terör örgütlerine kıyasla küçük ve zayıf olmalarına rağmen uyguladıkları yöntemler ile dikkat

çekmiştir. Haşhaşiler suikastlerini daha çok cami, sokak gibi açık alanlarda gerçekleştirmiş ve halk arasında korku yaymaya çalışmıştır. Haşhaşiler'in hedef seçimine bakıldığında oldukça seçici davrandıkları görülmekle beraber suikastlerinde kılık değiştirme ve hedeflerinin güvenliğini kazanma gibi çeşitli yöntemler kullandıkları da ifade edilmektedir. Cook (2022), Haşhaşiler'in kendi ritüellerini korumalarına yönelik herhangi bir girişimlerinin olmadığını bu nedenle tarihte olumsuz bir izden başka bir iz bırakmadıklarını belirtmektedir. Laqueur (1999) ise Haşhaşiler'in çok da etkili olmadıklarını ve eylemleri ile önemli bir değişiklik yaratmadıklarını savunmaktadır.

THUGLAR

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yönelik gerçekleştirilen terör saldırıları sonrasında ABD, teröre karşı savaş ilan etmiş, Irak ve Afganistan'a müdahalelerde bulunmuştur. Teröre karşı savaş politikasının devam eden yıllarında ABD Başkanı George W. Bush ve başkan yardımcısı Dick Cheney, Irak'taki isyancıların masum insanları öldürmeye devam ettiğini ve isyancıların özgürlüğe karşı direnen Thug ve suikastçiler olduğunu, ABD'nin Thuglar ve suikastçiler tarafından asla korkutulmayacağını ifade etmiştir (The American Presidency Project, 2004). ABD'nin Irak işgaline karşı çıkanlara yönelik kullanılacak kavramlar arasında G.W. Bush ve yardımcısının Thug kelimesini seçmesinin tesadüf olmadığı değerlendirilmektedir (Wagner, 2022). Hem suikastçiler (assassins/haşhaşiler) hem de Thuglar Doğu ile ilişkilendirilen tarihsel uygulamalardan türemiştir. Söz konusu kavramlar hançer kullanan, insanları öldüren kötü kişiler olarak ele alınmaktadır. ABD'nin 11 Eylül sonrası dış politikasında kendinden söz ettiren Thuglar terörizm tarihinde, belki de en uzun ömürlü olmalarına rağmen hakkında yeterli akademik çalışma bulunmamaktadır. Thuglar sadece ABD dış politikasında değil aynı zamanda ABD kökenli filmlerde de kendine yer bulmuştur. Nitekim Steven Spielberg tarafından yönetilen 1984 yapımı Indiana Jones ve Kıyamet Tapınağı (Indiana Jones and the Temple of Doom) adlı filmde de Thuglardan bahsedilmektedir.

Hindistan'da bir Hinduizm tarikatı olan Thuglar 13-19. yüzyıllar arasında inandıkları tanrıçaya (Kali) kurban vermek amacıyla terör eylemleri gerçekleştirmişlerdir. Etimolojik olarak Thug kelimesi hırsız, dolandırıcı, aldatıcı, kurnaz, sinsî, hilekar veya bir şeyi gizleyen anlamına gelen "*sthaḡati*" kelimesinden gelen Hintçe thag teriminden türemiştir. Thug kelimesi Hindistan'ın İngiliz yönetimi sırasında İngilizce'ye dahil edilmiştir. Nitekim örgütün üyeleri başlangıçta aldatıcılar anlamına gelen Thuggee veya Tuggee olarak adlandırılmıştır (Lauquer, 1999; Obakhedo & Igbinovia, 2020; Shankar, 2013).

Thuglar, Hindular ve Müslümanlardan oluşan gizli kardeşliklerin Hint ağını teslim etmektedir. Örgüt üyelerinin inandıkları korucuyu tanrıça ise Hindu Tanrıçası Kali'dir. Thuglar, hem Müslüman hem de Hindu üyeleri olan gizli bir tarikat olup gezginlerin seyahat rotalarında soygunlar gerçekleştirmiş ve onları kandırarak öldürmeye çalışmışlardır. Örgüt sadece dini motivasyonundan kaynaklanan anlamı ile değil aynı zamanda gerçekleştirdikleri profesyonlar soygun ve öldürme eylemleri ile de organize bir çete olarak da değerlendirilmektedir. Thug üyeleri kendilerini Kali'nin çocukları olarak görmüşler ve onun terinden yaratıldıklarına inanmışlardır. Thuglar gerçekleştirdikleri eylemlerin insanlık hayatlarına pozitif katkı yarattığına inanmışlardır. Thuglar

eylemlerini kutsal hizmet olarak görmüş, Kali'ye hizmet etmedikleri durumda Kali'nin tüm insanlığı yok edebileceğine inanmışlardır (Obakhedo & Igbinovia, 2020; Wagner, 2007). Thugların inancına göre dünyayı terörize eden iblis Rakta-bija ile Kali mücadele etmektedir. Kali'nin iblise her kesik atmasında kan aktığı ve bu kanların iblise dönüştüğüne inanılmaktadır. Bu nedenle Kali'nin iblisi öldürmesi için iki adam yarattığı, iki adama mendil verdiği belirtilmektedir. Emri başarıyla yerine getiren iki kişinin Kali tarafından görevlerini yerine getirmeye devam etmeleri emredildiğine inanılmaktadır. Thuglar, Kali'nin yarattığı iki adamı ataları olarak görmektedir (Shankar, 2013). Thuglar, Hindistan'ın çeşitli bölgelerinde siyasi karmaşayla eş zamanlı olarak gelişmiş, küçük krallar ve toprak sahiplerinin hüküm sürdüğü dönemde kendi kültürlerini geliştirmiş ve örgüt için eleman toplayabilmiş ve bol miktarda gelir elde etmiştir. Thuglar arasında asker, tüccar, hizmetçiler ve köleler dahi yer almıştır. Bu insanların ortak noktasını, hepsinin haydutluğu tek gelir kaynağı olarak görmemesi oluşturmaktadır. Özellikle 19. yüzyılda kırsalda bulunan orduların dağıtılması sonucu bir çok asker Thug örgütüne katılmıştır (Wagner, 2022).

Fannin, Thuglar'ın inanç sistemini şu maddelerle özetlemektedir:

- Kali, öldürme işlemi için evrendeki belirli insanları (Thugları) seçmiştir,
- Thuglar öldürme eylemini Kali için yaptıklarından dolayı günahlarından arınmaktadırlar,
- Öldürme eylemi bezle boğularak yapılmalı ve kurbanlarının mezarları kutsanmış kazma ile kazılmalıdır,
- Thuglar çocuk, kadın ve din adamlarını öldürmemeli aksi takdirde Kali'nin korumasını kaybetmektedirler (Fannin, 1989).

Söz konusu inanç sisteminin Thuglar'ın merhamet olmadan öldürmelerine imkan verdiğini düşünen Fannin, örgüt üyelerinin birbirlerini sembolik bez, kazma, işaret veya aralarında kullandıkları aksan sayesinde tanıdıkları böylelikle kazalardan kaçındıkları ve Thug olmayanları hızlı bir şekilde anladıkları değerlendirilmektedir. Thuglar Haziran-Ekim ayları arasında 20 kişilik gruplarla eylem düzenlemiştir. Haziran-Ekim ayları dışında normal mesleklerine ve köylerine geri dönen Thuglar'ın, 20 kişilik gruplarının içinde hiyerarşik yapısı dikkat çekmektedir. Boğucular, boğucu yardımcıları, mezar kazıcı, izci /yol gösterici, tamirci ve lider olmak üzere belirli rol dağılımı yapan Thuglar, Haziran-Ekim aylarında Hindistan'ın ticaret yollarında faaliyet göstermiştir. Thuglar, 10 yaşına ulaşan çocuklarını ilk eylemlerine götürdükleri ve ritüellerine yavaş yavaş hazırladıkları belirtilmektedir. Gençlerin önce izci, mezar kazıcı sonrasında ise boğma yardımcısı gibi roller verildiği rolünde başarısız olan gençlerin rollerinin geri alındığı ifade edilmektedir. Böylelikle Thuglar altı yüzyıl boyunca ritüellerini genç nesile öğretmek sureklilik kazanmışlardır (Fannin, 1989).

Thugların, hasattan sonra ve yağmurlar başlamadan önce keşif seferlerine çıktığı, böylece tarım döngüsünü takip ederek binlerce insanı öldürdüğü belirtilmektedir. Seferler sırasında ana ticaret ve hac yollarını takip eden Thuglar'ın, seyahat eden insanların ve tüccarların güvenliğini kazanmak için kendilerine katılmaya ikna etmeye çalıştıkları dile getirilmektedir. Gezgin ve tüccarları kandıran Thuglar'ın, akşamları yemekten sonra şaka ve şarkılar ile gezgin ve tüccarları eğlendirdikleri belirtilmektedir. Boğucu ve yardımcı

boğucu rolünde olanların bu sürede kurbanın arkasına konumlandıkları ifade edilmektedir. Bu süre zarfında izci rolünde olanların ticaret yolundan geçenleri gözlemledikleri, liderin ise öldürme eylemini kendilerinin anlayacağı bir aksan ile verdiği düşünülmektedir (Fannin, 1989). Böylelikle Thuglar eylemlerinin herhangi bir insan tarafından görülmesinin önüne geçmiştir. Öldürülen kurbanların ilk olarak üstündeki eşyaların toplandığı sonrasında ise önceden mezar kazıcılar tarafından kazılan mezarlara yerleştirildiği ve cesetlerin şişmemesi için kurbanın bir çok yerden bıçaklandığı savunulmaktadır. Böylelikle sürecin tamamlanmış olduğu ve Thuglar'ın başka bir eylem için gezgin ve tüccarların peşine düştüğü değerlendirilmektedir (Fannin, 1989).

Thuglar'ın kolay ve hızlı bir yöntem olması nedeniyle kurbanlarını daha çok boğarak öldürdükleri belirtilmektedir. Boğarak öldürmenin Thuglar'ın ayırt edici bir özelliği olduğu ifade edilmesine karşın, örgüt üyelerinin bazı durumlarda Haşhaşiler ve Zealotlar gibi kılıç, bıçak veya zehir de kullandıkları savunulmaktadır. Öldürdükleri kişilerin cesetlerinin başkaları tarafından bulunmasını engellemek isteyen Thuglar'ın, cesetleri genellikle gömdükleri veya su kuyularına attıkları düşünülmektedir. Öldürdükleri kurbanlarını ilk olarak soydukları sonrasında gömdükleri belirtilmektedir (Obakhedo & Igbiovvia, 2020). Singh (2012), Thuglar'ın, kurbanlarını mendillerle boğarak öldürdüklerini dile getirmekle beraber kurbanlarını öldürürken kan dökülmesini istemediklerini bu nedenle boğma yöntemini seçtiklerini savunmaktadır. Savunulan bu görüşe göre Thuglar, kurbanlarını öldürürken kan dökmeleri durumunda inandıkları tanrıça tarafından cezalandırılacağını düşünmektedir. Başarılı seferler sonrasında Thuglar'ın tanrıçalarına kurban sundukları ifade edilmektedir (Wagner, 2022).

Fannin (1989), 20 kişiden oluşan her Thug grubunun bir yıl içerisinde 10 eylem yaptığını ve her eylemde ortalama 10 kişiyi öldürdüğünü savunmaktadır. Hindistan genelinde 8.000 Thug olduğunu belirten Fannin (1989), Thugların ortalama her yıl 40.000 kişiyi öldürdüğünü ifade etmektedir. Bazı Thuglar'ın, normal hayatlarına bile dönmediği tüm sene boyunca yollarda inandıkları tanrıça Kali'ye kurban vermek için insanların peşinde olduğu düşünülmektedir. Öldürmeyi suç olarak değil, gurur duyulacak bir eylem olarak gören Thuglar, yakaladıkları gezgin ve tüccarları öldürmeden bırakmadıkları için acımasızlıkları ile de ön plana çıkmıştır. Thuglar'ın oldukça becerili oldukları, yukarıda ifade edilen rolleri aynı anda ve ardışık zamanda yaptıklarına dikkat çeken Fannin, herhangi bir hata durumunda örgütün ifşa olabileceğini bu nedenle gizliliğe ve rollere çok önem verdiklerini belirtmektedir. Bununla birlikte gezgin ve tüccarları kandırmak için sözlü becerilerini de geliştiren Thuglar'ın, kendilerini sıradan, masum bir gezgin olarak tanıtabilmek için kıyafet ve kılık bile değiştirdikleri değerlendirilmektedir. Tespit edilmemek için her türlü önlemi alan Thuglar, kurbanlarının köpeklerini dahi öldürmüşlerdir (Fannin, 1989; Shankar, 2013).

İngilizler tarafından Hint Okyanusu bölgesinde ticaret yapmak amacıyla kurulan Doğu Hindistan Şirketi, 1809 yılında Thug örgütünün varlığından haberdar olmuştur. İngilizlerin Thug örgütünü ilk zamanlar kanun ve düzen sorunu yaratan haydutlar olarak ele aldığı ifade edilmektedir. İlerleyen yıllarda İngilizlerin bölgedeki etkisi artmış ve Thuglar'a yönelik politikaları katılaşmıştır (Wagner, 2022). Wagner (2007), İngilizlerin 1800'lü yılların ilk başlarında Thuglar'ı bastırmakta zorlandığını ancak bu durumun ilerleyen yıllarda değiştiğini ifade etmektedir. 1830'lu yıllardan sonra Hindistan genel Valisi Lord William Bentinck ve baş kaptanı William Henry Sleeman, 500 yıldan fazla

faaliyet gösteren Thuglar'ı ortadan kaldırmış ve böylelikle kanunsuzluğu azaltmaya çalışmıştır. 47 yıl Hindistan'da görev yapan W.H. Sleeman'a 1835 yılında Thugları bastırması için Thuglar'ın Bastırılması Genel Müdür olarak yetki verilmiştir. 1839 yılında Sleeman Thuglar ile mücadelesini anlattığı *The Thugs or Phansigars of India* adında kitap dahi yazmıştır (Sleeman, 1839). Sleeman, yakaladığı Thug üyelerini muhbir olarak kullanmış ve böylelikle Thuglar'ın terör saltanatına son vermiştir (Wagner, 2007). 1831-1837 yılları arasında 3.266 Thug üyesinin yakalandığı, bunların 412'sinin idam edildiği ve kalanların ise ömür boyu hapse atıldığı belirtilmektedir (Obakhedo & Igbinoia, 2020). En nihayetinde Sleeman önderliğinde Thuglar'ın 1820-1840 yılları arasında bastırıldığı düşünülmektedir (Shankar, 2013).

SONUÇ

Zeolotlar'dan, Haşhaşiler'den ve Thuglar'dan görüldüğü üzere terörizm antik çağlardan başlamakta günümüze kadar değişim, dönüşüm ve evrim geçirerek gelmektedir. Terörizmin tarihsel yörüngesinden çıkarılabilecek ders, terörizmin dallarının çözülmemiş sorunlara ve uzun yıllardır var olan bireysel ve grup düzeyindeki amaçlarını gerçekleştirmenin önündeki engellere dayandığıdır. Bu olgu ile yüzleşebilmemiz için bu tür çalışma vakalarının tarihsel temeller üzerinde anlamamız ve bunları küresel barışın çıkarları doğrultusunda tarafsız bir şekilde analiz etmemiz gerekmektedir. Aksi takdirde terörizm daha karmaşık ve ölümcül hale gelebilmekte ve yeterli özen gösterilmezse bazı terör örgütlerinin tüm insanlığı yok etmek için kitle imha silahlarını kullanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi Zealotlar/Sicariiler 1. yüzyılda, Haşhaşiler 11-13. yüzyıllar arasında ve Hindu Thuglar ise 13 ile 19. yüzyıllar arasında faaliyet göstermiştir. Modern terörizm tarihinde yer alan terör örgütlerine kıyasla daha uzun hayatta kalabilen söz konusu terör örgütleri çağdaş terörizmi daha iyi anlayabilmek bakımından oldukça önem arz etmektedirler. Teknoloji ilerledikçe gerçekten terörizm artmakta mıdır? Teröristler ne kadar ilkel olurlarsa olsunlar her zaman silahlara, ulaşım araçlarına ve iletişime sahip olmuşlardır. Zealotlar'ın kılıcı, Haşhaşiler'in hançeri ve Thuglar'ın eşarpları/mendillerine kadar terör örgütleri kendilerine sunulan her türlü imkan ve teknolojiyi kullanmışlardır. Rapoport (1984), terörizmin tarihindeki kritik değişkenin teknoloji olmadığını bunun yerine grupların amacının ve organizasyonunun ve toplumların bunlara karşı zaafalarının belirleyici olduklarını ifade etmektedir. Bir ülkenin kültürünü, dilini, siyasetini, ekonomisini ve ideolojisini anlayanın terörizm fenomenini kavramının en iyi yolu olduğu görülmektedir (Mahan & Griset, 2013).

Terörizm tarihindeki üç eski terör örgütünü motivasyon kaynağı, köken, terör örgütünün yaşam süresi, eylem tipleri, birincil hedefleri ve politik amaçları bağlamında kıyasladığımızda bir takım farklılıklar ve ortak noktalar karşımıza çıkmakla kalmamakta bu özelliklerin bir çoğu modern terör örgütlerinde de görülmektedir. Motivasyon kaynağı açısından üç terör örgütünde dini motivasyona sahiptir. Zealotlar Yahudilik, Haşhaşiler İslam ve Thuglar ise Hinduizmi motivasyon kaynağı olarak görmüştür. Zealotlar bugünkü İsrail-Filistin bölgesinde Haşhaşiler Orta Doğu'da, Thuglar ise Hindistan'da faaliyet göstermiştir. Haşhaşiler ve Thuglar'a kıyasla oldukça kısa süre faaliyet gösteren Zealotlar topluca intihar ederek ve Romalılar tarafından öldürülerek bastırılmıştır. Haşhaşiler ise 2 yüzyıla yakın bir süre faaliyet göstermiştir. Diğer iki örgüte kıyasla oldukça uzun bir süre

eylem gerçekleştiren Thuglar ise 6 yüzyıla yakın bir süre hayatta kalmış ve İngilizler tarafından 1830'lu yılların sonlarına doğru bastırılmıştır. Bu açıdan Thuglar sadece diğer örgüte kıyasla değil terörizm tarihinde de en uzun süre hayatta kalabilen örgüt olarak dikkat çekmektedir.

Zealotlar, Haşhaşiler ve Thuglar bulundukları dönemin durumuna göre eylem tiplerini belirlemişlerdir. Bu noktada Zealotlar kılıç kullanarak kurbanlarını öldürürken, Haşhaşiler hançer kullanmıştır. Thuglar ise Kali'ye olan inançları nedeniyle kan dökülmemesi için daha çok eşarp veya mendil kullanmışlardır. Zealotlar önde gelen Yahudileri, rahipleri, Yunan vatandaşları ve Roma yöneticilerini, Haşhaşiler politik elitleri, Thuglar ise gezgin ve tüccarları hedef almışlardır. Zealotlar terörizmi Roma yöneticilerine karşı kitlesel ayaklanma daha doğru bir ifadeyle bağımsız bir devlet kurma amacıyla kullanmıştır. Haşhaşiler'de benzer şekilde inançlarını yaymak ve siyasi fetih amacıyla terörizmi benimsemişlerdir. Thuglar ise inandıkları Kali'ye kurban vermek amacıyla terör eylemleri gerçekleştirmiştir.

Özetle çalışmada ele alınan üç terör örgütü dini motivasyon kaynağı ve eylem tipleri bağlamında paralellik göstermektedir. Üç terör örgütü de farklı dinlere mensup olmakla birlikte suikast yöntemini farklı araçlar (hançer, kılıç ve mendil) kullanarak gerçekleştirmiştir. Bu noktada Zealot ve Haşhaşiler eylemleri toplumun dikkatini çekmek için kalabalık ortamlarda gerçekleştirmiştir ancak Thuglar suikastlerini olabildiğince gizli tutmaya çalışmışlardır. Thuglar ve Haşhaşiler eylem gerçekleştirmek için kurbanlarının güvenini kazanmaya çalışmış, kılık ve kıyafet değiştirerek kimliklerini gizlemeye önem vermişlerdir. Zealotlar ise kurbanlarını genellikle kalabalık sokaklarda öldürerek davalarına yönelik halk desteğini artırmaya çalışmıştır. Haşhaşiler, kurbanlarını öldürdükten sonra kendilerinin de öleceğine inandıkları için eylem sonrasında herhangi bir kaçma girişiminde bulunmamışlardır.

Tablo 1. Zealotlar, Haşhaşiler ve Thuglar'ın karşılaştırılması (Mahan & Griset, 2013).

	Zealotlar	Haşhaşiler	Thuglar
1. Motivasyon Kaynağı	Yahudi dininin metinlerinden çarpıtılarak oluşturulan ideoloji	İslam dininin metinlerinden çarpıtılarak oluşturulan ideoloji	Hinduizm dininin metinlerinden çarpıtılarak oluşturulan ideoloji
2. Köken/Bölge	Filistin-İsrail	Orta Doğu (Filistin, İran, Irak ve Suriye)	Hindistan
3. Süre	25 yıl	200+ (11-13. yüzyıllar)	600+ (13-19. yüzyıllar)
4. Eylem Tipi	Suikast (Kılıç kullanımı)	Suikast (Hançer kullanımı)	Suikast (Mendil veya eşarp kullanımı)
5. Hedef Kitlesi	Önde gelen Yahudiler, rahipler, Romalı yöneticiler	Politik elitler	Gezgin ve tüccarlar
6. Nihai Amaçları	Bağımsız bir devlet kurma	Bağımsız devlet kurma ve inançlarını yayma	Kali'ye kurban verme

Haşhaşiler, Zealotlar'a göre daha uzun ömürlü olmuştur ancak iki örgütünde amacı benzerlik göstermektedir. Thuglar 6 yüzyıl boyunca eylemleri ile Kali'ye kurban vermeye çalışmıştır. Bu bağlamda Thuglar diğer iki örgütten de ayrılmaktadır. Nitekim herhangi bir ayrı devlet kurmak veya başka bölgedeki üst düzey yetkililerin politik çıktılarını değiştirmek gibi bir amaçları olmadığı görülmektedir. Bu durum Thuglar'ın terör örgütü olup olmadığını sorgulamamıza neden olabilmektedir. Rapoport (1984), Hinduizmin dünyanın değiştirilebileceğine inanmak için gerekçe sunmadığını belirtmekte ve bu nedenle Thuglar'ın isyancı olarak algılanamayabildiklerine dikkat çekmektedir. Thugların kendilerini dünyayı dengede tutmakla yükümlü gördüklerinden dolayı düzenin bir parçası olduklarını ifade eden Rapoport, Thuglar'ın terörü inandıkları Kali için kullanmaları nedeniyle korku yaydıklarını belirtmektedir. Rapoport (1984), bilinçli olarak vahşet uyguladıkları, kabul görmüş normların ve dokunulmazlıkların ötesine geçen eylemlerde bulundukları için Thuglar'ı terör örgütü olarak sınıflandırmaktadır.

Dini motivasyona sahip terör örgütleri yeni değildir. 1. yüzyıldan, günümüze kadar bir çok terör örgütü dini suistimal ederek terör eylemleri gerçekleştirmiştir. Geçmişte ortaya çıkmış terör örgütlerinin daha iyi anlaşılması ve detaylıca analiz edilmesi günümüzde ortaya çıkan terör örgütlerini anlamamıza ve söz konusu örgütlere yönelik terörle mücadele politikaları geliştirmemize yardımcı olabilir. Bu çalışmada Haşhaşiler, Zealotlar veya Thuglar gibi kelime dağarcığımızın bir parçası haline gelmiş ancak literatürde gereken önemi görmeyen terör örgütlerinin sadece karşılaştırma yapılması değil literatürü zenginleştirmeye ve günümüze ışık tutmaya da çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Yayımlanmış Eserler

- Anderson, S. K., & Sloan, S. (2009). *Historical dictionary of terrorism*. The Scarecrow Press.
- Bloom, M. (2005). *Dying to kill*. Columbia University Press.
- Carr, C. (2002). *The lessons of terror- a history of warfare against civilians: Why it has always failed and why it will fail again*. Random House.
- Chaliand, G., & Blin, A. (2016). *The history of terrorism: From antiquity to ISIS*. University of California Press.
- Cook, D. (2022). Ismaili assassins as early terrorists? İçinde C. Dietze & C. Verhoeven (Eds.), *The Oxford handbook of the history of terrorism* (ss. 89-107). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199858569.013.004>
- Daftary, F. (1995). *The assassin legends: Myths of the Ismailis*. Tauris.
- Fannin, L. F. (1989). Thuggee and professional criminality. *Michigan Sociological Review*, 3, 34-44.
- Gilmer, J. (2015). Blood and sand. *THEME: Triumph for the Yorkists*, 5(3), 44-49.
- Herbst, P. (2003). *Talking terrorism: A dictionary of the loaded language of political violence*. Greenwood Press.
- Horsley, R. A. (1979). The Sicarii: Ancient Jewish "terrorists". *The Journal of Religion*, 59(4), 435-458. <https://doi.org/10.1086/486729>

- Horsley, R. A. (1986). The Zealots, their origin, relationship and importance in the Jewish revolt. *Novum Testamentum*, 28(2), 159-192. <https://doi.org/10.2307/1560435>
- Laqueur, W. (1999). *The new terrorism fanaticism and the arms of mass destruction*. Oxford University Press.
- Laqueur, W. (2002). *A history of terrorism*. Transaction Publishers.
- Law, R.D. (2015). *The Routledge history of terrorism*. Routledge.
- Lewis, B. (1967). *The assassins: A radical sect in Islam*. Oxford University Press.
- Mahan, S., & Griset, P. L. (2013). *Terrorism in perspective*. SAGE Publishing.
- Obakhedo, N. O., & Igbinovia, D. O. (2020). Terror and terrorism (I): The path of history from Sicarii Zealots to Sons of Liberty. *NIU Journal of Social Sciences*, 6(3), 117-125.
- Pape, R. (2005). *Dying to win: The strategic logic of suicide terrorism*. Random House.
- Rapoport, D. (1984). Fear and trembling: Terrorism in three religious traditions. *American Political Science Review*, 78(3), 658-677. <https://doi.org/10.2307/1961835>
- Rapoport, D. (2013). Fear and trembling. İçinde S. Mahan & P. L. Griset (Eds.), *Terrorism in perspective* (ss. 95-124). SAGE Publishing.
- Rapoport, D. (2022). *Waves of global terrorism from 1879 to present*. Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/rapo13302>
- Shankar, S. (2013). Thugs and bandits: Life and law in colonial and epicolonial India. *Biography*, 36(1), 97-123.
- Singh, A. (2012). State and criminality: The colonial campaign against thuggee and the suppression of sikh militancy in postcolonial India. *Sikh Formations*, 8(1), 37-58. <https://doi.org/10.1080/17448727.2012.676751>
- Sleeman, W. H. (1839). *The thugs or phansifars of India*. Carey & Hart.
- Taylor, D., & Gautron, Y. (2015). Pre modern terrorism: The cases of Sicarii and the assassins. İçinde R. D. Law (Ed.), *Routledge history of terrorism* (ss. 28-45). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315719061>
- Taylor, R. (2011). *The history of terrorism*. The Lucent Terrorism Library.
- Wagner, K. A. (2007). *Thugge: Banditry and the British in early Nineteenth-Century India*. Palgrave Macmillan.
- Wagner, K. A. (2022). "Thugs and assassins," "new terrorism" and the resurrection of colonial knowledge. İçinde C. Dietze & C. Verhoeven (Eds.), *History of terrorism* (ss. 127-147). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199858569.013.006>

İnternet Kaynakları

- The American Presidency Project. (2004). *Remarks at a Bush-Cheney reception in Boston, Massachusetts*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-bush-cheney-reception-boston-massachusetts>